

Nr 64

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ändring av avtal den 5 maj 1948 mellan staten och Svensk Interkontinental Lufttrafik AB; given Stockholms slott den 14 mars 1969.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Svante Lundkvist

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att godkänna ett den 27 februari 1969 träffat avtal mellan staten och Svensk Interkontinental Lufttrafik Aktiebolag (SILA) om ändring av parternas avtal den 5 maj 1948. Avtalsändringen innebär bl. a. att nuvarande rätt för part att vid vilken som helst tidpunkt påkalla statlig inlösen av SILA:s aktier i Aktiebolaget Aerotransport upphör. Sådan inlösen skall enligt avtalsändringen kunna påkallas tidigast den 31 mars 1985 och skall avse aktierna till deras värde den 30 september samma år.

*Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott
den 14 mars 1969.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, KLING, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GUSTAFSSON, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTSSON.

Chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Lundkvist, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *ändring av avtal den 5 maj 1948 mellan staten och Svensk Interkontinental Lufttrafik AB (SILA)* och anför.

I skrivelse den 15 september 1967 begärde SILA under hänvisning till ett den 5 maj 1948 träffat avtal mellan staten och SILA statlig inlösen av bolaget tillhöriga B-aktier i Aktiebolaget Aerotransport (ABA). Överläggningar om förutsättningarna för fortsatt samarbete har förts mellan parterna. Innan jag lämnar en redogörelse för resultatet av överläggningarna vill jag i korthet erinra om vissa organisatoriska och finansiella förhållanden inom den reguljära luftfarten i Sverige och i Skandinavien.

Samverkan mellan staten och enskilda inom den reguljära luftfarten

Svensk reguljär lufttrafik bedrevs under ett par decennier från mitten av 1920-talet av dåvarande ABA, som var ett praktiskt taget helt statsägt företag. ABA drev i huvudsak europeisk trafik. År 1943 bildades det helt privatägda SILA för uteslutande interkontinental trafik. 1948 års riksdag bemyndigade Kungl. Maj:t att bl. a. godkänna dels avtal mellan ABA och SILA om sammanförande av den svenska reguljära luftfarten i ett företag, dels ett i anslutning härtill träffat avtal av den 5 maj 1948 mellan staten och SILA angående bl. a. teckning av aktier i ett nytt bolag, kallat nya ABA, med syfte att bedriva den sammanförda luftfarten (prop. 1948: 176, SU 94—95, rskr 188). Härefter bildades nya ABA, som övertog gamla ABA:s firma och är identiskt med det nuvarande Aktiebolaget Aerotransport (ABA). Nya ABA övertog den 1 juli 1948 gamla ABA:s och SILA:s samtliga rättigheter och förpliktelser.

Inom skandinavisk luftfart hade samarbete ägt rum sedan tiden kort efter andra världskriget med deltagande från svensk sida av såväl ABA som SILA. Samarbetet utvidgades sedan Kungl. Maj:t efter bemyndigande

av 1950 års riksdag (prop. 1950: 260, SU 229, rskr 415) den 25 februari 1951 godkänt ett konsortialavtal mellan Det Danske Luftfartselskab A/S (DDL), Det Norske Luftfartselskap A/S (DNL) och ABA. Enligt avtalet bildade de tre nationella flygbolagen ett konsortium, vilket under namnet Scandinavian Airlines System (SAS) skulle såsom en enhet bedriva trafikflygning och i samband därmed stående verksamhet. Konsortialavtalet avsågs gälla t. o. m. den 30 september 1975. År 1959 förlängdes emellertid dess giltighet med tio år, dvs. t. o. m. den 30 september 1985 (prop. 1959: 134, SU 81, rskr 220).

DDL:s, DNL:s och ABA:s andelar i konsortiet utgör enligt avtalet resp. $\frac{2}{7}$, $\frac{2}{7}$ och $\frac{3}{7}$. Konsortiets behov av startkapital, 157,5 milj. kr., täcktes av bolagen enligt nämnda andelstal.

År 1961 företogs en ekonomisk rekonstruktion av SAS varvid konsortiet erhöll ett kapitaltillskott om 210 milj. kr. vilket tillskötts på samma sätt som startkapitalet. ABA svarade således för 90 milj. kr. av beloppet. Härav svarade staten och näringslivet genom SILA för vardera 33,75 milj. kr. i form av ny aktieteckning. ABA:s aktiekapital ökade därigenom från 50 milj. kr. till 117,5 milj. kr. Härutöver lämnade svenska staten ett lån till ABA om 22,5 milj. kr.

1948 års avtal

Enligt det avtal mellan dåvarande ABA och SILA, enligt vilket bolagens verksamheter skulle sammanföras och bedrivas av det nya ABA, skall hälften av nya ABA:s aktiekapital ägas av staten och återstoden av enskilda, allt i den mån statlig inlösen av aktierna i enskild ägo ej sker enligt särskilda regler. Aktierna, som är likställda, är uppdelade i två lika stora serier, serie A och serie B. Aktierna av serie A ägs av staten, medan aktierna av serie B praktiskt taget alla ägs av SILA.

I avtalet den 5 maj 1948 mellan staten och SILA regleras bl. a. formerna för upplösning av den ekonomiska gemenskapen. Staten har enligt 2 § förbundit sig att på framställning av innehavare av mer än 50 % av samtliga B-aktier i ABA inlösa dessa aktier. Underrättelse om inlösenbegäran skall sändas till övriga registrerade ägare av B-aktier. Dessa har då rätt att begära inlösen av sina aktier.

Å andra sidan har staten enligt 3 § rätt att påkalla inlösen av majoriteten av B-aktierna i ABA. SILA har således genom avtalet garanterat staten möjlighet att genom att påkalla inlösen överta minst 51 % av samtliga B-aktier. Om staten begär inlösen av majoriteten av B-aktierna, kan även innehavare av övriga B-aktier få sina aktier inlösta.

Vid inlösen skall priset på aktierna bestämmas efter värdering. Betalning för inlösta aktier skall ske senast ett år efter det att begäran om inlösen gjorts.

Inlösen fick enligt 1948 års avtal inte begäras under de första fem åren efter bildandet av nya ABA men har därefter kunnat begäras när som helst.

Ny överenskommelse mellan staten och SILA

I skrivelsen den 15 september 1967 begärde SILA att staten skulle lösa in de bolaget tillhöriga 587 178 B-aktierna i ABA. På sätt som föreskrivs i 1948 års avtal underrättade SILA samtidigt registrerade ägare av övriga 322 B-aktier om framställningen. Begäran om inlösen har sedan inkommit avseende ytterligare 315 B-aktier. Vid värdering enligt 1948 års avtal har värdet per den 30 september 1967 fastställts till 400 kr. per aktie.

Överläggningarna mellan representanter för staten och SILA om förutsättningarna för fortsatt samarbete ledde den 27 februari 1969 till ett avtal om ändring av 1948 års avtal samt enighet i vissa andra frågor, i samband varmed SILA:s begäran om aktieinlösen återkallades. Avtalet har träffats under förutsättning av godkännande av Kungl. Maj:t och SILA:s bolagsstämma. Förutom i avtalet har resultatet av överläggningarna redovisats i ett protokoll. SILA:s bolagsstämma har den 10 mars 1969 godkänt avtalet och protokollet. Dessa handlingar torde få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende som *bilaga 1 och 2*.

Enligt det nya avtalet ändras 4 § i 1948 års avtal och införs en ytterligare paragraf, 5 §. Enligt 4 § i dess nya lydelse kan begäran om aktieinlösen enligt 2 och 3 §§ i 1948 års avtal ske tidigast den 31 mars 1985. Inlösen skall avse aktierna till deras värde den 30 september samma år. I paragrafen har tagits in vissa ytterligare bestämmelser om förfarandet vid värderingen av aktierna. Vidare bestäms att för den tid som förflyter mellan den 30 september 1985 och dagen för likvid staten skall erlägga ränta på inlösenbeloppet efter en räntesats som med 1 % överstiger gällande diskonto.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna det vid statsrådsprotokollet fogade avtalet mellan staten och Svensk Interkontinental Lufttrafik Aktiebolag.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Margit Edström

Bilaga 1.

Avtal

I det mellan staten och SILA den 5 maj 1948 träffade avtalet skall § 4 fr. o. m. den 28 februari 1969 ha följande lydelse, varjämte avtalet nämnda dag skall tillföras en ytterligare paragraf, § 5.

§ 4.

Aktieinlösen enligt § 2 eller 3 i avtalet får begäras tidigast den 31 mars 1985 och skall avse aktierna till deras värde den 30 september samma år.

Vid inlösen skall aktiernas värde bestämmas vid värdering, som verkställs av fem värderingsmän. Två av dessa utses av Kungl. Maj:t och två av bolagsstämman med ägare av B-aktier. De sålunda utsedda skall tillkalla den femte värderingsmannen, som tillika skall vara värderingsnämndens ordförande. Vinnes ej enighet om valet av ordförande, skall denne utses av länsstyrelsen i Stockholms län.

Samtliga värderingsmän skall delta i avgörandet av värderingsfrågan. Vid omröstning i denna fråga skall vad som stadgas i 16 kap. 3 § andra stycket och 4 § rättegångsbalken äga motsvarande tillämpning.

Värderingsförfarandet skall påbörjas snarast efter den 30 september 1985 och slutföras inom ett år från nämnda dag.

Vid värderingen skall skälig hänsyn tas jämväl till värdet av befintliga eller förberedda linjer och liknande tillgångar samt till bolagets framtidsutsikter.

Kostnaderna för värderingsnämnden skall betalas av parterna med hälften vardera.

Likvid för inlöst aktie skall ske senast en månad efter det värderingsutlåtandet tillställts staten. På inlösenbeloppet skall staten erlagga ränta efter en räntesats som med 1% överstiger gällande diskonto fr. o. m. den 30 september 1985 till dagen för likvid.

§ 5.

Har inlösen begärts enligt § 4, skall SILA fr. o. m. den dag då så skett icke utöva den rösträtt, som tillkommer SILA:s representanter i nya ABA:s styrelse respektive innehavare av B-aktie vid bolagsstämman i nya ABA.

Detta avtal är slutet under förbehåll om godkännande av Kungl. Maj:t och bolagsstämma i SILA.

Avtalet är upprättat i två exemplar, av vilka parterna tagit var sitt.
Stockholm den 27 februari 1969.

För Svenska staten:

Svensk Interkontinental
Luftrafik Aktiebolag

Svante Lundkvist

Lars Peterson

M. Wallenberg

Per A. Norlin

Protokoll

Det skandinaviska luftfartssamarbetet har som grundläggande förutsättningar trafikpotentialen i de tre länderna och en affärsmässig drift av det gemensamma flygföretaget.

Samarbetet mellan staten och SILA är grundat på principen att parterna skall dela insatser och inflytande lika såväl i ABA som i SAS och att en fortsatt utveckling av verksamheten på affärsmässig basis är av betydande intresse för näringslivet och samhället som helhet.

Överläggningarna mellan de av staten och SILA utsedda förhandlingsdelegationerna har gett följande resultat.

SILA:s representanter har framfört yrkanden om ändringar av luftfartsverkets avgifter främst i syfte att få lägre avgifter och längre tid för övergången till av riksdagen antagen målsättning avseende full kostnadstäckning. De statliga avgifterna kan inte bli föremål för förhandlingar men statens representanter har tagit del av SILA:s synpunkter på taxestrukturen och enskilda avgifter. Inom kommunikationsdepartementet eftersträvas åtgärder syftande till mera kostnadsanpassade avgifter. Synpunkter från såväl linjetrafik och chartertrafik som allmänflyg skall inhämtas och arbetet bedrivs i nära kontakt med luftfartsverket. Avgiftsuttaget skall självfallet inte vara större än vad som är motiverat för att täcka kostnaderna, varvid de av riksdagen godkända avskrivningsnormerna skall tillämpas, och avvägas så, att på sikt finansiering kan ske av den utbyggnad och expansion som förväntas inom luftfarten. Som förutsatts vid riksdagens behandling skall möjliga utgiftsbegränsningar inom luftfartsverket eftersträvas.

Luftfartsverkets investeringar har behandlats i anslutning till de stora investeringsbehov som aktualiserats under senare tid. Parterna har enats om att verka för ett utbyggt samråd om flygföretagens och myndigheternas långsiktiga planering.

Skandinaviska frågor av gemensamt intresse för staten och SILA som delägare i ABA och SAS har också behandlats. Parterna har, främst med hänsyn till SAS' investeringar och dessas finansiering samt till SAS' utvecklingsmöjligheter, enats om att verka för att nuvarande regeringsöverenskommelse och konsortialavtal, som gäller till år 1985, ersätts med nya överenskommelser med giltighet till år 1995. Därvid aktualiseras motsvarande förlängning av ABA:s trafikillstånd. Parterna har vidare enats om att på den gällande företrädesrättens grund verka för likartad ordning för inrikes linjetrafik i de tre länderna och för likvärdiga ekonomiska resultat av SAS' inrikestrafik i de tre länderna. I fråga om överenskommelserna om viss statlig garanti till SAS' moderbolag har parterna enats om att verka för en förlängning för en ny femårsperiod och en i anslutning till

utvecklingen motiverad höjning av garantibelopp och eliminering av skillnader i fråga om villkor.

I fråga om de direkta relationerna mellan staten och SILA har överenskommelse träffats om att ändra bestämmelserna i 1948 års avtal om rätt till inlösen av aktier i ABA innebärande bl. a. att inlösen kan ifrågakomma tidigast den 30 september 1985. Ett exemplar av tilläggsavtalet bifogas detta protokoll. Avtalsändringen skall godkännas av Kungl. Maj:t och bolagsstämma i SILA. Vidare har parterna överenskommit att slopa de särskilda reglerna i ABA:s bolagsordning för beslut om vinstutdelning. Detta innebär att aktiebolagslagens vanliga regler skall tillämpas vid beslut om vinstutdelning från ABA. Förutsättningar för utdelning kommer därmed att prövas från samma utgångspunkter som i vanliga börsnoterade aktiebolag.

Med hänsyn till SILA:s uppgift att stödja svensk och skandinavisk luftfart har regeringens företrädare i anslutning till överläggningarna förklarat sig ha för avsikt att förorda en ändring av de år 1960 införda särskilda reglerna om beskattning av utdelning mellan svenska aktiebolag så att aktierna i SILA så länge inlösen av SILA:s aktier i ABA ej begärts skall anses vara s. k. organisationsaktier. Det innebär att dubbelbeskattning undviks.

I anslutning till de nu träffade överenskommelserna återkallar SILA den framställning om inlösen av aktierna i ABA som gjordes år 1967.

Stockholm den 27 februari 1969

Svante Lundkvist

Lars Peterson

Undertecknat med förbehåll för SILA:s bolagsstämmas godkännande.

M. Wallenberg

Per A. Norlin